

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM Monošter, 8. decembra 2022 - Leto XXXII, št. 49

stran 2

ADVENTNI ČAS PRINESE V NAŠO ŽIVLENJE NOTRANJI MIR IN SVETLOST

Kako in s čim so se prehranjevali - tudi v Porabju
stran 3

Bole je starejša, bole jo vse zanima
stran 4

Krispan smo vsigdar meli
stran 8

ADVENTNI ČAS PRINESE V NAŠO ŽIVLENJE NOTRANJI MIR IN SVETLOST

Društvo porabskih slovenskih upokoencev ma več glavni programov. Med tejnji je najlepši in največji program adventno-božično srečanje na konca leta. Na prvo adventno nedelo

iz püšpekije Murska Sobota gospaud *msgr. Franc Režonja*, sodeloval je mo-noštrski župnik *Imre Bodorkós*. Pri meši je popejvo pevski zbor Večernica iz Ajdovščine.

rano Slovenskoga dauma in na pogostitev, druženje v restavracijo Lipa.

V dvorani je predsednica lepo pozdravila goste, nastopajoče zборе in naše člane. Želela je, aj se mamu dobro, uživamo v koncerti in z lejpimi spomini se pripravlamo na Božič. Po njenom guči je prosila gospoda Franca Režonjo, aj tapovejo, ka znamenuje adventni čas, kak se moramo pripravlati. Vikar so pravli, gda se pripravlamo na Božič, čakamo rojstvo Jezusa, nej samo mi, on tō čaka nas. V duši moramo več biti, tak leko pridemo bliže k njemi. Aj baudemo solidarni z lidami, pomagajmo drugim, molimo dosta pa ne pozabimo naš materni jezik.

Adventni koncert so začnili učenci DOŠ Gornji Senik. Božične in zimske pesmi in igre smo čüli. Ljubeznivi so bili, velki aplavz so dobili.

Dvej skupine so spejvale na koncerti, Večernica iz Ajdovščine in Soča iz Nove Gorice. Zapele so božične pesmi in taše, stere so povezane s Triglavom. Potistim so vküper spejvali, dvorana je odmevala, fejest lejpo je bilau. Škoda, ka so na večer nej z nami ostali, pelali so se že domau. Naslednje je gorstaupila Pevska skupina Rozmarin Društva porabski slovenski upokoencev. Na te koncert je skupina nauvi gvant dobila, ka je financirala vogrska vlada prejk sklada Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. Elegantni so bili. Naši pevci vsigdar baukše spejvajo, njini repertoar se širi, dosta nastopov majo v Sloveniji tō.

S koncertom je eške nej bilau konec našoga adventnoga programa. V restavraciji Lipa je bila pogostitev, druženje in pozdrav prek 75 lejt stari članov. Predsednica *Marijana Fodor*

je lepau pozdravila člane, steri so prejk 75 lejt stari. Želela njim je dobro zdravje. Prosila je, aj tadale ostanejo aktivni, aj pridejo na programe, če njim zdravje dopisti. Na pozdravi je

RS za Slovence v zamejstvu in po svetu in od *Erike Köles Kiss*, zagovornice Slovincov v madžarskom parlamentu. Hvala lepa za podporo.

Člani so se tō pripravili na

Po sveti meši se je predsednica društva zahvalila župnikoma Režonji in Bodorkósi

je predsedstvo Društva porabskih slovenskih upokoencev pozvalo člane in goste na slovensko adventno mešo v baročno cerkev v Monoštri, potistim na adventni koncert in pogosti-

V predgi so msgr. Franc Režonja gučali od adventnega časa. »Advent je čas čakanja. Inda so v Egipti ranč tak čakali Jezusa kak mi zdaj. Pričakovanje adventnoga časa prinese v

Konferenčna dvorana se je lepau napunila s penzionisti in gosti iz vsej porabski vesnic

te v Slovenskom daumi. K slovenski meši smo pozvali generalno konzulko *Metko Lajnsček*, predsednico Slovenske zveze *Andrejo Kovač* in predsednika Državne slovenske samouprave *Karla Holeca*. K meši so drugi Slovenci in Madžari tō prišli iz okaulice Monoštra, baročna cerkev je puna gratala z verniki. Mešo so darüvali, slüžili vikar za narodnosti

našom življenji notranji mir in svetlost. Moramo se pripraviti na prihod Jezusa, več moliti, aj Jezus bliže pride k nam,« so pravli gospod župnik.

Na konci svete meše je predsednica društva vsakšoma zavalila tau lepo slovensko mešo, najbolje pevskomi zbori Večernica.

Potistim so gosti in člani društva vsi šli na adventni koncert v konferenčno dvo-

Lejpi program so pripravili senički šaularge

spejvo Porabski trio pesem *Zabučale gore*. Dobili so dar in so nazdravili s šampanjcom.

Na pogostitvi smo dobro hrano dobili in medene figice, ka so na delavnici

srečanje, na advent. Na rokodelski delavnici so pripravili božične zvezde za dar starejšim članom od 75 let. Flajsne ženske so spekle medene figice na Gorenjem Seniki v Hiši jabolk in

Na koncerti je spejvo pevski zbor Rozmarin DU porabski slovenski penzionistov

pekli preminauči keden. *Tamás Grebenár*, sodelavec Razvojnega agencije Slovenska krajina nam je dau jabolčni sok, zatok ka so naši upokoenci pomagali jabolke brati na Slovenski vzorčni kmetiji. Od društva je vsakši daubo dar, szaloncukor. Na božičnom srečanju nas je bilau 71 članov, gostov je bilau 48. Na te lejpi den smo finančno pomoč dobili od Urada Vlade

v Števanovci vküper s šaularami. Te figice smo dobili v restavraciji.

Porabski trio in njini mladi pajdaši so igrali zvečer. Naši upokoenci in gosti so dosta plesali. Na prvo adventno nedelo smo lejpi, bogati program meli, steri je biu dostojni začetek pričakovanja božiča.

(Kejpn na 1. strani: Ejkstra so pozdravili penzioniste, steri so starejši od 75 lejt)

Margit Čuk

Kako in s čim so se prehranjevali – tudi v Porabju

»Lačni nismo bili, bilo pa je siromaštvo«, to so besede ene od pripovedovalk, s katerimi se je v preteklih dveh desetletjih etnologinja Jelka Pšajd srečevala na terenu. Sodelavka Pomurskega muzeja Murska Sobota je navedeno poved izbrala za naslov svoje nove obsežne monografije o prehranski dediščini Pomurja in Porabja, češ da dobro kaže stanje v tem prostoru v drugi polovici 20. stoletja.

Jelka Pšajd – podobno kot številni drugi slovenski raziskovalci – obravnava vzhodni del Slovenskih goric, Prekmurje in Porabje kot enoten, t. i. panonski kulturni prostor. Le-tega redno obiskuje in raziskuje že od svojega prihoda v murskosoboški muzej. »Če iskreno povem, mi prehrana ni najljubša tema, a kadar koli sem prišla na teren, smo se nehote ali hote pogovarjali o njej. Zelo ljubo pa mi je zbiranje življenjskih zgodb in med svojim dvajsetletnim pohajkovanjem v tem prostoru sem pridobila veliko informacij tudi o hrani,« je pripovedovala avtorica knjige, ki je velikega formata in obsega dobrih 380 strani.

Etnologinja je še posebno ponosna, da je v monografiji zbrala zgodbe posameznikov, ki so živeli ali živijo na obravnavanem območju. (V Porabju je avtorica spraševala Gyöngyi Bajzek in Ilonko Braunstein z Gornjega Senika oziroma Aranko in Janoša Oreovca iz Števanovcev). »Te krajše ali daljše pripovedi sem zapisala v narečni obliki. Sama nisem dialektologinja, zato sem zgodbe preprosto zapisala tako, kot sem jih slišala. Tukaj gre za prleško narečje in več govorov prekmurskega narečja, med drugimi tudi porabskega. Vse to sem hotela ohraniti,« je podčrtala

Jelka Pšajd, ki je želela besedo položiti pripovedovalkam in pripovedovalcem na jezik – namesto da bi pojave kot etnologinja razlagala sama. V letu 2021 je Slovenija nosila naziv Evropske gastronomske regije in ker se je projektu pridružil tudi Pomurski muzej, se je leto kasneje ponudila priložnost

Etnologinja Jelka Pšajd v svoji pisarni na murskosoboškem gradu: »Moja želja je, da knjiga pride do ljudi, s katerimi že dvajset let delam na terenu.«

za izid knjige o prehranski dediščini. »V našem prostoru obstaja ogromno publikacij z recepti, torej kuharskih knjig. Manj pa je napisanega o socialnem, antropološkem, vsakdanjem elementu prehranjevanja. Torej, kaj je hrana posamezniku pomenila v določenih življenjskih obdobjih, ne samo na običajni dan, ampak tudi v prazničnih časih. Vse to je vplivalo, da sem začela raziskovati to temo in da smo potem tudi izdali knjigo.« Obsežno zbrano gradivo je Jelka Pšajd razvrstila v štiri večje tematske sklope: Kultura prehranjevanja, Vsakodnevno in praznično prehranjevanje, Vrsta živil, oskrba in shranjevanje živil ter Posamezne jedi. »Predvsem sem želela hrano umestiti v neki družbeni, družinski kontekst. V prvih dveh poglavjih govorim med drugim tudi o obnašanju za mizo, torej, kaj vse so ljudje v preteklos-

ti – tisti, ki so imeli malo manj hrane, in tisti, ki so je imeli dovolj – počeli pri zaužitju posameznih obrokov. Govorim tudi o tem – to me je raziskovalno zelo mikalo – da je hrana v tej pokrajini nekoč pomenila tudi dar. Poskusila sem razdelati, kaj so dobivali siromaki, ko so prišli trkat

na vrata, kaj Romi in kaj delavci, ki so delali na večjih ali manjših kmetijah,« je našela pomurska etnologinja in pri tem izpostavila pomen hrane kot plačilnega sredstva.

V drugem tematskem sklopu se je posvetila tudi vprašanju, ali se je vsakdanja hrana podeželskih ljudi razlikovala od praznične. »Jedle so se seveda tudi druge jedi, bolj bogate, z boljšimi sestavinami, predvsem govorimo o kakšnih pogačah, ki jih niso jedli vsak dan. Za razliko od danes, ko ni več razlik med vsakdanjo in praznično hrano, pa lahko povemo, da se je v preteklosti ob praznikih jedlo bolj obilno. In za razliko od danes so se nekoč znali za to obilje tudi zahvaliti,« je poudarila raziskovalka.

Jelka Pšajd za prebivalce obravnavanega območja nerada uporablja izraz kmetje, kajti po njenem pojmovanju v pokrajini niso živeli le ljudje z dovolj zemlje za pri-

delavo hrane. Še posebno v štajerskem delu Pomurja so prebivali tudi viničarji in »želarji«, ki niso imeli dovolj obdelovalnih površin. Podeželski ljudje – kakor jih raje označuje – pa so znali poskrbeti za to, da bi imeli dovolj živeža vse leto. »Naši starejši ljudje vsi dobro poznajo koline. Bile so navadno enkrat letno, predvsem pri tistih, ki so redili samo svinjo ali dve. Klali so po navadi na začetku ali koncu decembra, meso pa so morali tako pospraviti, da jim je zadostovalo do žetve. Ta je bila navadno julija, meso so konzervirali v maščobi, torej zaseki, masti ali kasneje olju. Vsi pa vemo, da se lahko do žetve marsikaj zgodi. Otroci so velikokrat hodili na podstrežje in rezali majhne koščke mesa. Mame so bile nemalokrat obupane, ko niso imele kaj vreči v lonec. O tem je zelo lepo pripovedovala pokojna Ilonka Braunstein.« (Nekateri izjave Gornjeseničanke lahko v knjigi preberemo tudi v dobesednih navedkih, na primer: »Baug moj, so mati takši velki pisker kújali, smo vse zeli, nika smo nej zbérati. Dostakrat tak bilau, steri bole flajsen biu, več zgrabó.«) Meso je moralo ostati tudi za praznike, predvsem če govorimo o veliki noči, ko so nesli šunko blagoslovit, je dodala etnologinja.

V zadnjem, obsežnem razdelku monografije se Jelka Pšajd loteva podrobnega opisa posameznih jedi in njihove priprave, zanimivo pa je, da se izogiba njihovi utečeni regionalni razdelitvi na prleške in prekmurske. »Zagovarjam, da so si te 'prleške' in 'prekmurske' jedi tako zelo podobne ali pa je vsaj med njimi več podobnosti kot razlik, da si zaslužijo drugačen pogled.

Zato sem vse jedi klasificirala kot 'pomurske' in skozi eno jed potem naštel vse variante iz Porabja, Prekmurja in vzhodnega dela Slovenskih goric.« Tako so na primer pri zavutih pogačah iz tankega vlečenega testa pod posameznimi krajevnimi imeni navedena poimenovanja *retas, štrukel, vitica, prejsna pogača, štruklin, štrukey, jabokove pogače, prejsni retas, sirof močnik, nažeti retas in žeti retas* (informatorka z Gornjega Senika je jed označila kot *zosúčkani retes*).

Monografija o prehranski dediščini je bogato ilustrirana s fotografijami in risbami. Na robovih strani so natisnjene podobe uporabnih predmetov, ki so kakor koli povezani s pridelavo, predelavo ali pripravo hrane. Ob tem so na več mestih zapisani tudi slovenski pregovori in reki, prav tako vezani na prehrano. In če smo nekoliko prej poudarili, da monografija temelji na pripovedih informatorjev, naj tu omenimo, da je avtorica upoštevala tudi izsledke v doslej objavljenih virih in literaturi. (Med drugim je prevzela odlomke iz izjav, ki so jih za časopis Porabje novinarju Karčiju Holcu dali nekateri porabski Slovenci.) Za konec je Jelka Pšajd poudarila, da po njenem pojmovanju ne gre za znanstveno publikacijo, kajti sebe ne vidi kot znanstvenice. »Želela sem predvsem, da bi knjigo v roke vzeli tudi preprosti ljudje. Če sem iskrena, ljudje, ki so tako živeli, bodo najboljše razumeli, o čem govorim. In zato je moja želja, da bi ta knjiga prišla do ljudi, katerih življenje že dvajset let raziskujem, s katerimi delam na terenu. Pa naj bo to v Pomurju ali Porabju.«

-dm-

PREKMURJE

Prekmurščina, kinč predragi

V Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota je Prekmurško društvo general Maister Murska Sobota (PDGM MS) ob državnem svetki, Dnevu Rudolfa Maistra, pripravilo slavje. Njegov glavni tau je biu posvečeni prekmurški rejči oziroma predstavitvi zvočno-pisne publikacije z naslovom Prekmurščina, kinč predragi. Avtor koncepta té govoreče knjige, kak njoj pravijo, in njeni strokovni urednik je dr. Hotimir Tivadar, pauleg njega pa so se kak avtorice podpisale ške: dr. Klaudija Sedar, Valentina Novak, Suzana Panker in Maja Hajdinjak, knjigi pa so dodani ške prispevki Irme Benko, Jožeta Brunca, Marjana Fariča, dr. Mojce Kumin Horvat in dr. Alojza Šteinerja. Kak interpretatori zvočnih prispevkov so pauleg Pankerove in Tivadara sodelovali ške Boštjan Rous, Feri Lainšček, Evgen Car, Tinkara Tivadar, mag. Leon Novak in dr. Peter Štumpf. Knjigo je vödala založba Mladinska knjiga (urednica Aleksandra Lutar Ivanc). Ta fontoška knjiga je bila napravljena v okviru projekta Prekmurški jezik in kultura. Toga si je PDGM MS vözbrodilo pred 100. obletnico praznovanja priložitve Prekmurja matičnimi narodi. Slavnostni guč na prreditvi je meu državni sekretar na ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo Dejan Židan, steri si je prizadevo za tau, ka je té projekt na ministrstvu za kulturo daubo zeleni posvejt. Po tistom, ka sta o knjigi neka več povedala erična profesora, dr. Hotimir Tivadar in dr. Marko Jesenšek, so v interaktivni predstavitvi na praktičnih primerih pokazali, kak trbej tau knjigo nücati. V tiskani verziji je dodana QR-koda, stero se leko odčita z mobilnim telefonom in prejk stero leko prideš do interpretacij besedil, zvočnih posnetkov ali povezav na internetni strani.

Silva Eöry

Mateja Huber - muzejska pedagoginja v Pomurskom muzeji

BOLE JE STAREJŠA, BOLE JO VSE ZANIMA

Pomurski muzej iz Murske Sobotice, steri je zaduženi za varovanje premične in nesnovne dediščine v Pomurju, sodelüvle tüdi s porabskimi Slovenci. V tom glavnom

Mateja na izletu, v ozadji Predjamski grad v Postojni

muzeji v krajini ob Müri že 13 lejt kak muzejska pedagoginja dela Mateja Huber.

Sogovornica, stera je gorrasla v Püconcaj, ma na svoja deteča lejt trnok lejte pomine: »V našoj vesnici gé separacija, iz stere šaulder in pesek vozijo vkraj. Dosta tovornjakov se je vozilo mimo nas, gda smo v šaulo peški šli mlajši. Te smo se, pa sploj ne vem zakoj, redno enomi Vinciji pozdravljali. On se nam je smejo in nam je vömajuto iz tovornjaka, pa se nam je tau trnok vidlo. Ške gnesden pa ne vem, što je biu tej človek.« Pauleg toga ka so v šaulo odili po poštiji, so tü pa tam iskali kakšno bližnjico: »Mi, püconski mlajši, smo furt zadnji prišli v razred. Vmejs smo tüdi kaj zamüdili, tak ka so nam škoniki tüdi kaj štenkali. Moj bratranec, njihov ram je sausedni, je sploj rad biu, če smo šli po bližnjici, tüdi prejk kakšoga potoka ali pa po blati. In tak je on gnauk v potok notri spadno pa se je sekero, ka do doma pravi. Ges sam njemi te svoje kavbojke posaudila, samo ka je njegva mati včasi v pamet vzela, ka so tau nej njegve lače, tak ka je istina prišla na den.«

Mateja Huber je gorrasla z dvema sestrama, Andrejo in Jožico: »Andreja, stera je eno leto starejša od mene, je vzgojiteljica, osem lejt mlajša Jožica, stera je zgotovila

študij zgodovine in sociologije, pa žive in dela v Ljubljani. Gda smo bile mlajše smo se znale kaj kregati, sploj z Andrejo sve si radi skočili v lase. Gda sve se en den nej zbile, je oča celau pravo, ka moreve dobiti neka za nagrado. Gnesden se vse dobro razmejmo. Brodim, ka je fajm gé, če maš kakšoga brata ali sestro.«

Doma so jim pravli, ka je fontoška, ka se včijo in ka je šaula na prvom mesti, vseeno pa je trbelo tüdi kaj pomagati: »Spaumnim se ške, ka sam nej segala do pomivalnoga korita pa sam posaudo tak prala, ka sam si stolec cujpotegnola pa sam na njem stala.«

Po zgotovljeni osnovni šauli v domanji vesnici se je šla dale šaulivat v Mursko Soboto na srednjo ekonomsko šaulo, po tistom pa je šla ške naprej v Ljubljano na Filozofsko fakulteto. Odlaučila se je za študij etnologije: »Meni so furt bole ležali humanistični, družboslovni predmeti. Te sam nej

Spomin na delavnice v cajti epidemije, gda je trbelo nositi maske

telko brodira, če službo dobim, gda zgotovim študij. Etnologija se mi je povidla, rada sam tau študerala, zanimivi in lejpi študij je tau. Dosta se je trbelo včiti, ali fajm je bilau. Po konci študija pa je trbelo službo iskati. V Ljubljani sam nej stela ostati, vej pa me je vlekle nazaj v Prekmurje.« In te so se začnili slovensko-madžarski projekti, v sterih je tüdi Pomurski muzej sodeloval, pa so nücali lidi in so jo tak leta 2009 pozvali k sodelovanju. Prvih sedem lejt je z njimi sodelovala honorarno, zdaj pa je redno zaposlena v tom muzeji,

za stero ga znamo, ka dobro sodelüvle tüdi s Porabjom. V okviru Programa sodelovanja Interreg V-A Slovenija-Madžarska 2014-

Mateja Huber z mlajši iz mačkovskega vrtca

2020, so vküper s partneri iz Evropskega sklada za regionalni razvoj daubili pejneze za projekt E-documenta Pannonica. Te so napravili interdisciplinarno bazo podatkov v obliki spletnoga portala o kulturni dediščini krajov v Prekmurju in Železni županiji, v Porabji tö. Na té projekt glij

v tej dnevaj Mateja Huber ške pa spaumniti porabske šaulare (več o tom v naši naslednji številki), tüdi ovak pa sploj rada dé v Porabje, sploj če jo pozovejo na kakše delavnice: »Dobro se poznam z obema ravnateljicama dvojezični šaul, tak ka sam mejla na obej šaulaj že kakše predstavite, recimo o starih posvejtih. Včasi me tüdi gospa Agica Holec pozove, gda majo v Števanovcaj kakšo delavnico, tak ka smo za vüzenek delali zavce iz vune pa djajca smo tüdi farbali. Rada pridem v Porabje, vej pa me lidge furt fajm

sprejmejo.«

Mateja Huber kak muzejska pedagoginja v Pomurskom muzeji pripravlja delavnice tak za mlajše

kak tüdi za držine, vej pa je ona tista, stera je v muzeji najbolje zadužena za pedagoške programe. Pravi, ka ji je v cajti epidemije najbolje glij tau falilo, ka se je nej mogla v živo srečati z lidmi, vej pa je delavnico po interneti žmetno delati. »Mlajše je gnesden žmetno za koj navdušiti, pa sam vesela, gda mi tau grata. Tau ti dá volau, ka delaš naprej in iščeš ške nauve stvari. Šaularge so sploj radi, gda delamo kaj z glino, v navezavi s prazgodovinskimi lončari. Tak vidim, ka jim mogauče v šaulaj falijo kakše takše praktične stvari.« ške pove sogovornica, stera že neka lejt žive v Murski Soboti. V svojom praustom cajti rada dé bežat. »Najrajši lejčem po soboški Fazaneriji, ka se tam vösfudam in včasi kakše čemere vödám. Rada tüdi kakši dober roman preštem, tüdi kakše ustvarjalne reči rada delam. Večer, gda sam že zmantrana, pa si največkrat kakšen dokumentarni film na televiziji rada poglednem. Bole sam starejša, bole me vse zanima, gnesden tüdi matematika, stera me je v šauli nej,« je na konci ške raztolmačila Mateja Huber.

(Kejp na 1. strani: Mateja Huber že 13 lejt dela v soboškon muzeji)

Silva Eöry
Kejpi: osebni arhiv
Mateja Huber

Priprava na advent v Števanovcih

26. novembra je Slovenska narodnostna samouprava Števanovci organizirala adventni koncert in pletenje vencev v kulturnem domu. starejšimi in drug do drugega. Bolj pazimo na druge, več se pogovarjamo in bodimo tolerantni. Na adventnem koncertu in med pesmimi smo lahko

Nastop glasbene skupine Maranata

Program se je začel ob 15. uri, kulturni dom pa se je napolnil z gledalci.

Program so začeli učenci dvojezične osnovne šole in zaigrali božične pesmi na citrah. Potem je nastopila glasbena skupina Mana. Kot predsednica sem vsakega lepo

slišali lepe, do srca segajoče besede in misli. Pesmi, ki so nas pripeljale bliže k Bogu, k našemu Jezusu Kristusu, so bile čudovite in so nam v oči prinesle solze.

Po koncertu smo pleli adventne vence, ki jih je župnik v nedeljo blagoslovil. Lep popol-

Učenci števanovske šole so igrali na citrah

pozdravila, posebej pa nastopajoče iz Nuskove. Pevski zbor Maranata in vodja zbora Nada imata z nami že dolgoletne stike. Kot je povedala Nada, z veseljem pridejo k nam, mene je pa omenila kot prijateljico. Na kratko sem povedala, kaj vse je naredila slovenska narodnostna samouprava za slovenski jezik in kulturo ter za identiteto v tem letu.

V adventnem času si napolni mo srce in ga odprimo pred

dan smo preživeli skupaj in z močnim srcem se pripravljamo na rojstvo malega Jezusa. Prireditvi sta se pridružila tudi generalna konzulka Metka Lajnsček in predsednik Državne slovenske samouprave Karel Holec.

Hvala vsem, ki so prišli na prireditve, da smo lahko skupaj začeli adventni čas.

Agica Holecz,
predsednica

Pod Srebrnim brejgom ...

je opozicija (ellenzék) 3-krat kaulak vuj dabila. Že smo pisali, kak se je v Sloveniji na tri referendume čakalo. Na velke se ji je čakalo. Malo nazaj polednimo. Na sprtoletj se je na vriji slovenske politike vse vöminilo. Nauva vlada je brz z delom začnila, tri nauve regule, zakone je škela vödati. Depa, neje tak nalejci šlau. Tisti »indašnji« so malo lagvi škeli biti. So prajli, od toga aj referdumi pokažejo, kak bau. Prvi referendum od nacionalnoga tevena pa radiona aj bi povedo, če politika se tadale leko nut v njivo delo mejša. Drugi referendum aj bi povedo, če za stare pa betežne de država duže časa leko skrb mejla. S tretjim je opozicija škela tri nauva ministrstva dojpovedati. Kak vse vögleda je tista stara politika lidam že pošteno na žile šla. Referdumi so pokazali, ka lidge so vküper z nauvo vlado podržali. Tak na teveni politika več nede mogla pa smeja dr.. mejšati, trge nauvi ministri do z delom začnili, za stare pa betežne de se več pejnez najšlo. Opozicija, je vüška skaučila. Najprva so na velke gučali, ka lidge sploj ne vejo, ka so naprajli. Skur tak je vögledalo, kak bi je za naure meli. Nisterni so skur djaukali. Njivi velki šef je po staroj šegi twitte piso. Nin iz Merke so do lidi prišli. Eden njegvi indašnji minister je v intervjuji na velke lidam tumačo: »V Sloveniji se je takše zgodilo, kak v Nemčiji leta 1933, gda je Hitler s svojimi nacisti vse prejkvzeu.« Ja, bolelo je pa eške itak ji boli. Tak boli, ka je eden od nji povedo, ka na referendumaj so naurili. Tak boli, ka so vözglasili, ka do vse vküper na birovijö dali pa aj uni povejo, če referdumi leko valajo ali pa nej. Tak boli, ka opozicija po šivaj raznok pauka. Prejk medijov eden drugomi dojdavajo, ka je steri lagvo naredo. Takše zamazano dojdavanje računov v slovenskoj politiki se eške nigdar nej zgodilo. Kraplo preveč je eške Ljudmila Novak v vrejle pomije spistila. Una gnes v parlamenti EU sedi, inda je prejnja v partiji NSi bila. Tau je partija, stera je dugo z Janšovim SDS-on vküper bila. Iz parlamenta EU je v intervjuji nikak tak prajla: »Gda vidi,

ka se njemi stolec vküper sinjava, aj se zdigne pa odide. S tejm de si Slovenija bole na lejci zdijavala.« Od Janše je gučala, un pa njoj je znauva twitt prejkdau. Vsi pa čakajo, ka Anže Logar povej, ka de naredo. Un je v SDS včasim za Janšov biu. Spaunimo, predsednik Slovenije je škeu biti. Dober rezultat je dosejno, depa, neje volitve daubo. Depa, več lidi je za njega glas tadalo, kak kdakoli je njegvi velki šef daubo. Vidlo se je, ka mladi politik je trno popu-

laren grato. Po tejm je vse tüma ostanolo. Zaprav, od njega enoga glasa nega. Niške ne vej, ka de naredo, kak de tadale v politiki svojo paut isko. Najvekši stra ranč v njegvi partiji raste. Ne vejo, ka si brodi, ka se z njim godi, ka šké naprajti. Leko se vse kaulak obrne. Leko, ka Novakova iz EU-na je dobro tisto od stauca z rajimi nogami prajla.

V vsejm tom političnom »bitji« se je bitje za konja lipicanca zgotovilo. Tak vse vküper vögleda.

Kak vse vögleda, tomi je konec grato. UNESCO je tradicijo lipicancov kak slovensko dediščino, erbijo vözglaslo.

Naš Srebrni brejg je po tejm trno veseli grato. Un konje trno rad ma. Eške trno dobro pauni, kak so inda lejs s konjami doj z njega vlačili. Pravi, ka lepše bilau, kak pa gda traktori na velke ružijo.

Lipicanci so konji, steri so po slovenski vesi Lipici ménje daubili. Kak pasma so leta 1580 bili vözglaseni. Od tistoga leta Lipica za zibeu tej rejsan lejpi pa plemeniti konjov vala. Po tejm je po cejli Evropi leko najdemo. Dosta ji v Beči majo, na Hrvaškem ranč tak. Pred lejti se je »bojna« začnila, sto je za svoje leko vörazglasi

Miki Roš

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Csepel se bo obnauvo

Gasilsko društvo v Csepregu se je tak odlaučilo, ka obnovijo pa znauva v delovno stanje spravijo staro gasilsko brizgalno csepel. V leta 1952 redjeni gasilski avto so v leta 2000 pripelali v Csepreg. V okviru razpisa Hungaricum se je začnilo obnavljanje gasilske garaže, gde se je pod tō znauva betoniro. K taumi je iz razstavnega prostora vō trbelo staniti z malim žuk tovrnjakom, z gasilskim avtonom ikarusom pa ranč tak z gasilsko brizgalno csepel, stero so slejdnjič leta 2000 meli zakurbano. Potejn je prišla ideja gasilcov, če že gnauk vō trbej stanti na dvo-rišče, ka bi bilau, če bi go obnovili in v delovno stanje spravli. Nej zaman se pravi, ka pri stari mašinaj so še nej šparali z materialom, samo par minutov pa en akumulator trbelo, pa več kak dvajsti lejt na ednom mesti stojč mašin je pufkati začno. Brž so naredli en kraug na dorišči pa še bola so prepričani bili, ka bi velka škoda bila te avto nej vredvzeti. Istina, pred lejtami so gnauk že vcujstanili k obnovi, depa v kratkom časi se je vse stavilo. Velka pomauč baude pri popravi, ka skoraj vsi gasilci tehnične izobrazbe majo, etak nede problem te mašine v delavno stanje sprajti.

Csepel D-350 so v fabriki Csepel delali od leta 1950 do 1958, v petdeseti lejtaj so te tovrnjake nücali po cejлом rosagi, najbola pa vejn vojska. Največ csepel tovrnjakov je plato melo, depa bili so napravljeni gasilski avtonge pa taši tō, s sterimi so lüstvo vozili.

Gnesden najbola že samo v muzeji je leko vidimo, zato ka s tejm gnesden voziti pa delati je že nej komfortno. Zvün tauga, ka so slabi, rogačajo, vrauče pa mrzlo je v kabinaj, nejmajo servo volanov. Zavolo toga je nevarno bilau v pen ali v šanc zavoziti, zato ka volan enga vdaro pa človeka rokav tak nagnauk strau.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Trojni referendum

Državljeni so na trojnem referendumu odločali o usodi zakonov o vladi, o Radioteleviziji Slovenija in o dolgotrajni oskrbi. Volivci so vse tri zakone potrdili, hkrati pa tudi nasprotniki zakonov niso dosegli potrebnega števila glasovalcev. Udeležba je bila sicer nekoliko nižja kot na lanskem referendumu o vodah, a je na volišča vendarle prišlo več volivcev kot na večini dosedanjih referendumov. Najvišjo podporo volivcev ima zakon o RTV, kjer je po prvih izidih ZA glasovalo 62,4 odstotka volivcev, prav tako je 61,9 odstotka podpore prejel zakon o dolgotrajni oskrbi, zakon o vladi pa okoli 56 odstotkov podpore. Uradni izidi referendumov bodo predvidoma znani šele januarja prihodnje leto. Zaradi ugotavljanja kvoruma bo namreč ministrstvo za notranje zadeve pripravilo še podatke o številu volivcev, ki so umrli od dneva sestave volilnega imenika do konca glasovanja. To bo opravilo 14. januarja, državna volilna komisija pa bo poročilo o končnem izidu glasovanja sprejela najpozneje 24. januarja.

Obrambni minister obiskal Ukrajino

Na obisku v Kijevu se je mudil obrambni minister Marjan Šarec, spremljala sta ga državni sekretar Damir Črnčec in načelnik generalštaba Slovenske vojske Robert Glavaš. Najprej jih je sprejel namestnik ukrajinskega obrambnega ministra Oleksandr Poliščuk, s katerim so si ogledali uničene ruske tanke. Obiskali so tudi mesto Irpin, ki je zaznamovano z vojnimi grozotami. Z obrambnim ministrom Oleksijem Reznikovom se je Marjan Šarec pogovarjal o slovenski pomoči Ukrajini. Med drugim je beseda tekla o tem, da bi v Sloveniji oskrbeli ukrajinske ranjence, tudi civilne. Slovenski predstavniki obrambnih sil so z ukrajinskimi kolegi po pričakovanjih govorili tudi o misiji urjenja ukrajinskih vojakov, pri kateri sodeluje tudi Slovenija.

Enoga lejpoga sunčnoga dneva, gda smo še živeli v Gornji Petrauvcaj na Goričkem, sam z očom šla v šaulo. Tao je za mene nej bilau nika čüdnoga, ka je oča tam ravnatel biu, pa sam se dosta potikala po folašaj te šaule.

Ali tistoga dneva je neka ovak bilau. Na hodniki v klejti je bilau puno lidi, šteri so se naslanjali na stejne pa neka čakali. Či glij sam samo tri lejta stara bila, se mi neka neje vidlo - na konci hodnika so bile bejle dveri, kama so ti lidje notri šli, pa za roke deco vlekli za sebov. Pa gda so nazaj vö prišli, se je vsakšo dejte drlo kak sra-ka.

Te se mi je tak vidlo, ka neje več dobro tam stati, zatao sam se obrnaua pa začnila bejzati po hodniki prauti izhodi. Či gli so me noge nesle kelko je šlo, so bile še trno male, zatao me oča ja pa nej zgrabo s svojimi, kak lopata velkimi, rokami. Puna straja sam njemi sedla na kolena pa čakala, ka de se zgaudio. In te je prišo moj cajt. Vrata

so se odprla, tam pa je pri stauli sedejla teta v bejli halji, z badjüsami pod nausom. Oča me zvlejko notri pa zapro vrata, ja, te pa sam jo zaglednola - inekcijo. Soba je bila ambulanta, kera je bila v klejti te vesničke šaule. Grozna kak tüdi teta, štero sam gledala, kak ide prauti meni. In te samo naidnauk - ajajaj! Iglo mi je zabila v mojo malo rit, pa tao brez pitanja. Kak vsi drügi, sam se tüdi ges začnila drejti kak sra-ka, ali tao neje bilau vse. Žensko sam poglednola pa jo nadrla kak pisa:

»Ti, grda baba! Ka sam ges tebi delala, ka si ti mene pikala! Nemam te več rada!« Cejli Petrauvci so znali, ka je tri lejta stara ravnatelova mala nadrla medicinsko sestro.

Ali tao je nej tisto glavno, ka sam vam ščela povedati. Povedati sam ščela, ka sam tisti den prvič vidla, ka se v življenji zgodijo tüdi lagve stvari in ka te leko zban-tüvajo tüdi tisti, šterim ti ne bi želo nika slaboga. Ka včas-in življenje med lidami boli.

Tao se nas jih dosta navčilo že, gda smo mali bili.

In te se ti znajo zgoditi še drüge stvari. Tak sam kak tri lejta stara doživela še neka. V vrteci mi je ena drüga deklica prste v dveri zaprla. Vzgojitelca mi je rokau pod pipo porinila, ka mi je mrzla voda gor tekla. Tao je lepau od nje bilau, ali eni drügi vzgojitelci pa se je par dni prle omara podrla na rokau, pa so ji v umivalnik vodau natočili pa pravi bazen napravili, ka si je leko rokau namakala. Meni pa so jo samo pod pipo potisnili! Tak je tao dejte vidlo, ka so za njega menje napravili kak za nekoga drügoga. In tak sam se navčila tistoga dne, ka sam menje vrejdna kak drügi. In v moje malo, nedužno srce se je notri vgejla nauva packa. In te sam se isto leto v vrteci še pokakala v lače. Še na magnetofoni, na keroga me je snemo oča, se čüje, kak me je moja starejša sestra pitala:

»Simona, kaj si pa ti zadnjič delala v vrteci?«

»V lače sem kakala!«

»Kaj so pa deca pravla?« me je dale spitala.

»Norca so se mi delali!«

Mogauče sam se gli tistoga dneva navčila, kak je čüjtiti, gda se iz tebe norca delajo pa s prstom na tebe kažejo. In moje srce je še en flek gordaubilo. In bila sam stara komaj tri, gda je bilau moje notranje sunce že skrito za oblaki. Možgani so se pa navčili neka o meni. Ka se godijo krivice, pa ka lidam neje za zavüpati.

In te je še komaj prišlo življenje. Pa me napunilo s še par packami, dokleč mi neje bilau vsega zadosta.

Tak sam se enoga dneva začnila včiti vse od začetka. Ka smo vrejdni, ka nas poštvülejo, pa ka je packe potrebno spraviti nazaj doj s sebe, če ščemo srečno živeti. Ka je prav, ka čütimo veselje, pa ka se leko smijemo pa uživamo vsakši den, kak če bi biu naš zadjen. Za temi temnimi packami se skrivle naše sunce, štero more začniti nazaj svejtiti. Tao si vsi zaslužimo.

Simona Rituper

Naravoslovna delavnica na osnovni šoli Grad

24. novembra so imeli učenci 6. razreda DOŠ Števanovci in Gornji Senik naravoslovni dan na osnovni šoli Grad.

Nanj so nas povabili kot dobre prijatelje. Dve šolski uri so imeli učenci skupni. Razisko-

vali so na spletu, v raziskovalnem zvezku, delali so z mikroskopom. Učna snov je bila potovanje v notranjost ce-

lice, kar je bilo za vse učence zelo zanimivo. Na začetku so se morali učenci predstaviti in

povedati, kaj najraje delajo v prostem času. Spoznali so mikroskop in mikroskopiranje ter celice. Med drugim so razisko-

vali vrste celic in značilnosti z različnimi didaktičnimi metodami. Pridno so delali v

mešanih skupinah. Pred kosilom smo šli v Vulkanijo, kjer so spoznali maskoto doživljajskega parka, krtka Olija.

Potovanje je potekalo skozi vulkansko podzemlje, ogledali so si film o nastanku vesolja in življenju vulkana, vozili so se s podzemnim tridimenzionalnim vlakom in si ogledali geološki muzej. Učenci so uživali. Kosilo so nam pripravili na šoli.

Najlepša hvala ravnatelju Viktorju Navotniku in učiteljici Valeriji za ta lepi dan.

*Agica Holecz,
ravnateljica
DOŠ Števanovci*

PREDSTAVLJAJO NARAVNO IN KULTURNO DEDIŠČINO

Copekov mlin v Mali Polani je edini ohranjeni mlin na potoku Črncu, kakršnih je bilo nekoč veliko. Novega, podobnega nekdanjemu, so na Črncu pred letom zgradili še v Odrancih. Nekoč je

območje zdaj vzdržujemo brez strojev, tako kot so to nekoč naši predniki. Tu so se v toplejših dnevih pasle tudi ovce. Danes temu pravimo trajnostni način. Površine torej ohranjamo na način

Ob Copekovem mlinu urejajo interpretacijsko pot naravne in kulturne dediščine

bilo na petih kilometrih potoka več kot pet mlinov. Copekov mlin je pomemben spomenik stavbne in etnološke dediščine ter spomin na drugo svetovno vojno, saj je bil v njem ustanovljen od-

naravnega sobivanja človeka in naravnega okolja, kar je bistvo progama Človek in biosfera, ki ga uresničujemo v okviru Unesca,« je povedal župan Občine Velika Polana Damijan Jaklin.

Copekov mlin je pomemben spomenik stavbne in etnološke dediščine

bor Osobodilne fronte. Ob mlinu je kolesarska pot, ki povezuje Veliko Polano in Lendavo, stara stavba pa je na obronku Polanskega loga. Potok Črnc izvira pri Bratonicih in se po 25 kilometrih izliva v Ledavo pri naselju Trimlini.

V kompleksu Copekov mlin s kmetijo, za katerega skrbi Občina Velika Polana, gojijo tudi domače živali, od gosi in ovac do koz, goveda in kokoši. V okviru mednarodnega projekta so uredili del zaraščene območja, ki ga imenujejo Penovje: »To

Obiskovalci si lahko Copekov mlin s kmetijo ogledajo ob dnevnih odprtih vrat, skupine pa tudi po dogovoru. Pri tem se lahko podajo po sprehajalni poti Rečna šola Velika Polana ter spoznava-jo živalski in rastlinski svet ob potoku Črncu. Copekov mlin s kmetijo zdaj urejajo in obnavlja-jo, uradno odprtje interpretacijske poti pa bo pred prvim majem prihodnje leto, je še povedal Damijan Jaklin.

Besedilo in fotografiji:
Jože Gabor

IZ NAŠE KÜNJE – BISKVIT MANJASTE GOSPODINJE

Vsakši človek ma stvari, štere rad dela pa štere nešče delati. Tak ges dugo nejsam ščela pogač peči. Skaus sam gučala, ka pekarija neje za mene, či gli sam pa ovak trno rada küjala.

Enoga dneva pa se mi je neka sladkoga zalüštalo, dapa je nika meni po žmaji nej pri kuči bilau. Pa sam odila gor pa doj po künji pa odperala ladline, če bi se kaj najšlo, dapa je tam ležo samo falat stare čokolade za küjati, tao pa mi neje preveč dišalo. Te pa se sedem k računalniki pa neka frčkam gor pa doj po küjarskih stranaj na interneti. Pa zaglednem »biskvite manjaste gospodinje«. No, sam si mislila, tao pa gli za mene; ka če je ta manjasta bila, neje znankar nika trno žmetnoga pekla. No, tak sam te ges tisti den prvič neka sladkoga spekla.

Od te je že dosta cajta mimo šlo, ali biskvit manjaste gospodinje je še itak punokrat na stauli. Ges pa na pekarijo čista ovak gledam. Skaus nekše nauve recepte probavlem, zatao so se pri naši kuči že korili z meno, naj henjam peči, ka so jim lače premale gratale.

No, zdaj vam pa zavüplem te recept, mogauče de kakšo mlado deklino, štera še neje začnila peči, spravo na tao sladko paut.

Za biskvit manjaste gospodinje nücate:

- 500 g ksilaka (ščipk)
- 2 navadniva jogurta
- 2 djajci
- 8 žlic olja
- 8 žlic mele
- 8 žlic cukra (lejko menje date, če nemate radi preveč sladko)
- 1 vanili cukur
- 1 pecilni prašek

Preliv:

- 1 djajca
- 1 kislá smetana (vrnje mlejko)

Ne nücate ranč miksera, vse samo s kijanco ali meklico zmejšate v enoj sklejci, pa date peči v plej, velki približno 25 x 20 cm (če ščete bole tenko, leko tüdi 35 x 40 cm) na 220 stopinj približno deset minut. V tom cajti zmejšate kisló smetano pa bilico, po tau te na pau pečeno pecivo gor polijete pa dale pečete na 200 stopinjaj še pau vöre (pali odvisno od pečice, zgoraj more biti fajn zepčeno).

Te pogače so že tople fejest dobre, se pa težko rejžejo, zatao je baukše, ka je pistite, ka se dobro oladijo.

V testau sam ges notri narejzala tüdi breskve iz kompota ali pa cuj dala borovnice, jagode, naribane djaboke pa tüdi drugo sadje. Nej pa trbej sadja cuj davati, ka je dobro tüdi prazno.

SLIKE OD POGAČ NEGA, KA JE BILA GOSPODINJA
PREVEČ LEJNA, KA BI POSLIKALA

Pa dober tek iz naše v vašo küngo!

Simona Rituper

... DO MADŽARSKE

Več tatvin po trgovinah

Po podatkih znanega madžarskega časopisa hvg se je v prvih desetih mesecih letošnjega leta za petino povečalo število tatvin po trgovinah. V hiper- in supermarketih je bilo za skoraj 23 odstotkov več tatvin, enako velja za majhne zasebne trgovine. Število tatvin se je najbolj povečalo v tobačnih trgovinah, tu so ukradli za 45 odstotkov več stvari kot pred letom. Znatno se je povišalo število tistih (25 odstotkov), ki kradejo živila ali alkoholne pijače, toda na prvem mestu so še zmeraj izdelki lepote industrije (parfumi, kreme itn.).

Zanimivo je pogledati teritorialno razporejenost tatvin. Največ jih je še vedno v Budimpešti, glavnemu mestu sledita županija Borsod-Abaúj-Zemplén in županija Pest, najmanj tatvin se zgodi prav v naši Železni županiji.

Evropsko sodišče za človekove pravice obsodilo manjšinski volilni sistem

Evropsko sodišče za človekove pravice v Strasbourgu je obsodilo nekatere dele madžarskega volilnega zakona. V sodbi iz 10. novembra so zapisali, da krši človekove pravice predvsem tisti del manjšinskega volilnega sistema, ki pravi, da če se nekdo odloči, da bo na državnozborskih volitvah volil t. i. manjšinsko ali narodnostno listo, potem nima pravice voliti strankarskih list. Pri teh primerih zakon krši tudi pravico volivcev do tajnega glasovanja, saj se manjšinski volivci morajo registrirati, posamezne manjšine ponavadi postavijo le eno listo, tako obstaja možnost identifikacije volivcev. Kršena je tudi pravica volivcev do demokratične odločitve, saj so narodnostne liste t. i. zaprte liste. Kandidati na njih ne tekmujejo med sabo, temveč avtomatično zmaga nosilec liste. V sodbi sodišča še piše, da je volilna pravica manjšincev ovirana tudi s tem, da večina manjšinskih skupnosti (enajst od trinajst) zaradi maloštevilčnosti nima niti matematične možnosti, da bi v parlament izvolila lastnega poslanca.

KRISPAN SMO VSIGDAR MELI

Prejšnji keden srejo sem se na Verici z Batjino Terikov malo pogučavo. Vrejmen je ranč za tau bilau, vanej je dež ušo, znautra v künji pa dobro toplo bilau. Že audalič, kak sem proto dvera ušo, sem čüjo, ka se znautra pes deré, po glasi taši menši. Depa sledkar sem zvedo, ka je fejt čemerasti, tak ka srečo sem emo, ka so ga vertinja zaprejto meli. Že več lejt sem nej odo pri nji, če bi nej znau, ka so oni tam doma, ranč bi

Batjina Terika ma dosta stari kejpov

nej spozno ram, nauvo strejo so naredli, fasada pa na nauvo vöspucana pa pofarbana.

- Terika, med tejmí starimi kejpí, stere ste zdaj vö na sto sklali, so taši tö, gde ne vejmo, sto so na kejpí. Tašoga reda bi dobro bilau, če bi starci še med nami bili pa bi je leko pitali, nej?

»Tau so že fejt stari tjejpí, leko ka so starci kaj pripovejdali, depa gda je človek mladi, te si tau ne zamerka. Zdaj gda bi pa dobro bilau vedeti, ka sto je tau ali tisti, zdaj pa že ne živijo tisti, stere bi leko pitali. Je eden taši tjejp, gde je vejn Vučtjin ram dolavzet, odkec so moja tašča bilej, pa tam stoji eden človek na podaukni. Če dobro mislim, te so tau Djuši, steri so vö v Meriko odišli, depa stalno tau že več nikdar nemo vedli.«

- Vas je doma pri Batjini kelko mlajšov bilau?

»Nas je pet bilau, štiri dekle pa eden pojep, depa edna sestra, gda je pet lejt stara bejla, te je betežna gratala pa je mrla.«

- Vaš rojstni ram še gnesden stoji.

»Dobro pa lejpo mesto je bilau tam doma pa še gnesden

križa pa znauva vö na paut. Še etak je daleč bilau samo pa döjn vsakšo nedelo pejšti smo k meši šli. Vej m ka sem par lejt stara bejla pa od Sabatini so dve žene šle od zordjenice. Snejg do kolen, mrzlo pa tak, ka je vse praškelo, pa sem itak prajla, ka mo z njimi ušla. Vejš, ka je še lejpo bilau, gda je lüstvo z lampašami na paunaučnico šlau v snegej, v kmici, eden za drüгим.«

- Lejpe spomine mate s tisti časov, gda ste še doma bili pri Batjini?

»Lejpe spomine mam, tista lejpa krajina, gda je lüstvo vse vanej bilau pa delalo, gda je vse spucano pa pokošano bilau, tau je strašno bilau gledati. Lüstvo je vtjüpodlo, pomagali so eden drügoma, veselo bilau. Ka je zdaj? Zdaj lüstvo ne vidiš. Vsakši samo beži, ništje nika časa nejma, dja ne vej m, kak je tau. Te je dojšlo vsikšoma telko, ka je emo, zdaj je pa tak, če več ma, te ma več trbej.«

je tau tak, samo zdaj je že vse gorazaraslo. Prvin je cejli ritkarovski tau zark za ramon pa še proto Borovnjakovi vido.«

- Zdaj če tak gledamo, vam

Verička hiša, v steroj je več deset lejt delo lončar Dončecz, je zdaj dom Batjine Terike

od dauma so Števanovci daleč bili pa Senik tö, kama ste odli vi k meši?

»Mi smo v Števanovce odli, depa nej po pošti, prejk gauštja, zato ka tak je skrrej bilau, nej je trbelo kraužiti. Kak smo z daumi vö na brejg prišli, tam smo te prejk v Törnjek šli, od tistec pa proto Mrazacovoga

- Vi ste doma tö velko gazdijo meli?

»Meli smo maro, svinje, konja, tak ka trbelo je delati, sploj pa potistim, gda je moj oča mlado mrau leta 1961. Brat je te sedemnajset lejt star bejo, te je on mogo tau gazdijo tadale pelati, mi smo pa pomagali njema. Kak mlajši

cejlo leto smo krave pasli, delali smo na njivi s senauv, proto konca smo že komaj čakali, aj zgota uvimo. Vejš, kak smo veseli bili, gda je že nej trbelo na pod tejtí senauv klačit ali če

Žöjlini?

»Sedemdesetprvoga sva se ženila, te sem dja še mlada bila, samo osemnajset lejt stara. Ka ti povejm? Sprvoga mi je daum tö falijo, kak sneja

Na sredini 70-i lejt so po Porabji bili etnološki raziskovalni tabori. Kejp je bil napravljen pri družini Dončecz na Verici. Na srejda sta Terikini tast pa tašča (lončar Karel Dončecz pa njegva žena). Terika je prva s prave strani.

je dež ušo pa te smo leko malo počivali.«

- Radi ste v šaulo odli?

»Rada sem odla v šaulo, zato ka dobro sem se včila, tašo nej bilau, ka bi dja enko dobila. Istina, zgodovino sem tak fejt nej marala, depa literaturo pa geografijo, tisto pa.«

- Te je še bola sigurno bilau kak zdaj.

»Te je nej tak bilau kak zdaj, ka pomalek do že mlajši zapovejdali v šauli, te če je tak prišlo, tašoga si daubo za vüja, ka si vse zvezde vido. Dostakrat tak bilau, ka si ranč nej vedo zaka, bilau tašo, ka cejli razred, eden za drüгим smo fasivali, pa nej samo podje, dekle ranč tak.«

- Kama ste šli po šauli?

»Mati je nas s tistoga ranila, ka je na gröjnti pripauvala, s tauga smo se nej mogli tadale včiti. Tak ka nika zmišlavanja nej bilau, v židano fabriko sem ušla delat pa cejlak dočas sem tam bejla, ka so go nej zaprli.«

- Gda ste se ženili pa kak je bilau za snejau pridti sé k

moraš tejo biti pa nikanej gučati, pa te je vse vredi. Delati je ranč tak dosta trbelo kak doma ali še več, konji so bili, velka gazdija bila, gorice v županiji Zala. Dejdek so tak večkrat prajli, oni so tö kak lončar sploj dosta mogli lejtati med delavnico pa med štaló.«

- Kak je bilau na božič, gda ste mali bili, meli ste krispan pa darilo?

»Kak mlajši krispan smo vsigdar meli pa cutjar gorazvezano kak koli je srmastvo bilau, če ovak nej bilau, te mati kaj spekla doma pa tejtsto je gorabešavala. Tau je za nas vsigdar velko veseldje bilau, tak mislim, mi smo se tejtstoma srmaškoma krispana dosta bola radüvali kak gnesden mlajši, tisti, steri vse dobijo.«

- Kak je pa zdaj?

»Zdaj tö sir mamo krispan, depa zdaj se že tauma najbola veselimo, ka etašoga reda, na božič cejla družina vtjüper sveti.«

(Kejp na 1. strani: Batjina Terika z možaum Karčinom Dončeczom)

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ

Na Krasi stadjimo. Pod zem-lau toga svejta so voda, vapne-ni kamen pa radeča zemla veliko lepoto napravljaj. Od toga je že dosta bilau napisanoga,

Nanos kak kakša velka zidina med dvema dolinama stodji. Na njem se velki vötri »küjajo«, prejk 100 kilometrov na vöro vejo fudati. Burja se té divdji vöter zove. Eške itak pa se ne vej, od kejc aj bi tau ménje za Nanos vöprišlo. Nisterni so od toga pripovedjali, ka aj bi ta planota neka »nosila« neka vküper »nanosila«. Depa, zvekšoga tau aj bi samo romantične teorije bile. Kakoli obrnemo, Nanos veliko burjo vej prinesiti, stera streje gorzdigava, drejve vöoskübe pa v nauwom časi kamijaune, šlepere kaulak obrača

miljaune lüdi je ta nut šlau. Med njimi tisti tö, steri so na glavej cesarske pa kralvske kraune nosili. Po tom našom Krasi leko pej-

Nanos
1313 m visko sega, 6 km šörki pa 12 km dugi gé. Neje brejg, neje gora pa planina tö nej. Takšnomi dugomi »brgej«

Reka Vipava na 25 mestaj vö iz zemle privre. Samo ta reka v Evropi v delti svojo vretino ma. Vejmo, reke zvekšoga delto majo, gda v maurdje pridejo. Vipava je rejsan reka, ka je nindri indri ne srečamo. Na njoj je 25 maustov bilau. Inda so lesení bili, po tistom so ji iz kamna delali. Ranč takšnoga leko na našoj fotografiji vidimo. Že od leta 1669 iz kamna napravljani. Zar za Vipavo se Nanos zdigava

ški demo, kama škemo. Nikšne poštuje nam nej trbej, po dolaj pa po goraj leko demo. Na, »gore« so nej bole od po-

se planota pravi. Geologija bi nam od Nanosa leko kaj pripovedjala. Depa, eden nej mali problem majo. V njeg-

vom kamni so nej fosile najšli, po steri bi leko prajli, kelko Nanos star gé. Najbole gvüšno aj bi nin kaulak 130 000 miljau-nov lejt star biu. Geologija tomi veki v zgodovini matere zemle kreda pravi. Na drugi kraj Nanosa se od Postojne Vipavska dolina vliče. Po reki Vipavi ménje nosi. Una pa je trno staromi trgi ime Vipava dala. Zaprav, najprva je tau vesnica bila. Tau ménje od inda v gnes, v naš čas pride. Iz rejči, stero so Kelti gučali, je Vipava ménje dobila.

Dolina, skala

tak bi staro ménje za Vipavo leko tumačili. Kelti so dolini »wip« prajli, za skalo pa je rejč »ach« velala. Zatoga volo je prvo ménje za Vipavo Wippach poznano bilau. Tau aj bi si kak »dolina med skalami« leko tumačili. Čas je tadale teko, pomalek je iz toga Vipava vöprišla. Gvüšno, ka so se prvi lidge na tom mesti spod Nanosa zatoga volo naselili, ka v precí süji krajini je vsigdar zavole vode bilau. Pa smo znauva pri tom, kak se trg po reki zove, stera skauzi njega teče. Tau smo že pri Pivki tö srečali. Vipava skur nut v trgi vö iz zemle privre. Depa, na več mestaj se takše godi. Reka Vipava pa trg Vipava sta kak eno. Lidge so si že davník nazaj rame vcejlak skrak vode, pri vsej vretinaj gorpоставljali. Oprvin se od Vipave leta 394 pripovejda. Tam se je

velko bitje za krščansko vörvanje zgodilo. 5. pa 6. septem-

Škocjanska jama v svejti nej tak poznana kak tau leko za Postojnsko jamo povejmo. Je pa bole »divdja«, po njoj se gor pa doj ojdí. Človek v njoj bole leko čüti, kak prauti cejlaj naravi pa njenomi tali mali ostane

bra je tau bitje bilau, v sterom je krščanski cesar Teodozij I.

Gnes dvorec Zemono za gastronomsko lokacijo vala. Leko se z Michelinovo zvezdo povalijo. Depa, 1689 so ga ranč plemeniti Lanthieriji dali gorpоставiti. Za svojo djagersko rezidenco so ga meli. Moramo pa se pri imeni »zemono« staviti. Malo se nam kak »zemenica« čüje. Neka takšnoga, ka nut v zemlej gé. Nega daleč od istine, ka na brgej Zemono so rame naši stari Slavov, steri so polonje v zemlej bili, streja pa je više zemle bila napravljena. Takšnim ramom se zemunica tö pravi. Zemono-zemunica-zemenica-zemla; ja, kak kakša žlata se čüje

iz Konstantinopola pogansko sodačijo iz Rima pošteno naklesto. S tejm je krščanstvo gratalo v Rimi državna vöra. Skrak reke Vipave na tistom mesti kamen stodji, na sterom je Teodozij molo prva je v bit-

ko šau. Gda pa od gnešnje Vipave pripovejdamo, brezi žlante Lanthieri nikak néde. Eške gnes zavole njivi ramov v njoj stodji. Najprva so svoj grad na brgej više Vipave meli, od njega samo eške neka kamnov je ostanolo. V Vipavi nam vsikša zidina od stari časov pripovejda, na tej mestaj tak vögleda, kak bi se čas dojstavo. Depa, reka Vipava tadale teče. Malo es pa malo ta ovinke dela, dokeč eške v en trno stari varaš ne prijde, ne priteče. Té svoje ménje nema po Keltaj, po naši stari Slavaj ga je daubo. Prva pa se v centri Vipavske doline stavimo, malo više nje poglednimo. Eno par kilomejtrov vö iz Vipave na brgej dvorec Zemono stodji.

Tadale po cejlaj dolini reke Vipave leko trno stara imena srečamo: Dolenje, Valko pa Malo Žabje, dokeč do eške bole staroga imena ne pridemo,

kak je Zemono gé. Po starom slavskom lüstvi ménje nosi, Ajdi so se zvali. Depa, s tem varašom se drgauč srečamo. Že nas čaka, ka v njega pa njegvo zgodovino nutstaupimo.

Miki Roš

NEKATERI SO BILI ZA VROČE

Psihiater *Ralph Greenson* je 5. avgusta 1962 zgodaj zjutraj vstopil v sobo, na vratih katere je sobarica prej zaman trkala in klicala ime svoje delodajalke. Nekoliko kasneje je prispel tudi zdravnik, ki je po vstopu v prostor uradno razglasil smrt ženske in obvestil policijo. Mrliški oglednik je ugotovil, da je pokojna umrla prejšnji večer, toksikološki testi pa so odkrili akutno zastrupitev s psihiatričnimi zdravili. Možnost, da se je ženska predozirala po nesreči, so izključili, saj je količina nekajkrat preseгла smrtno.

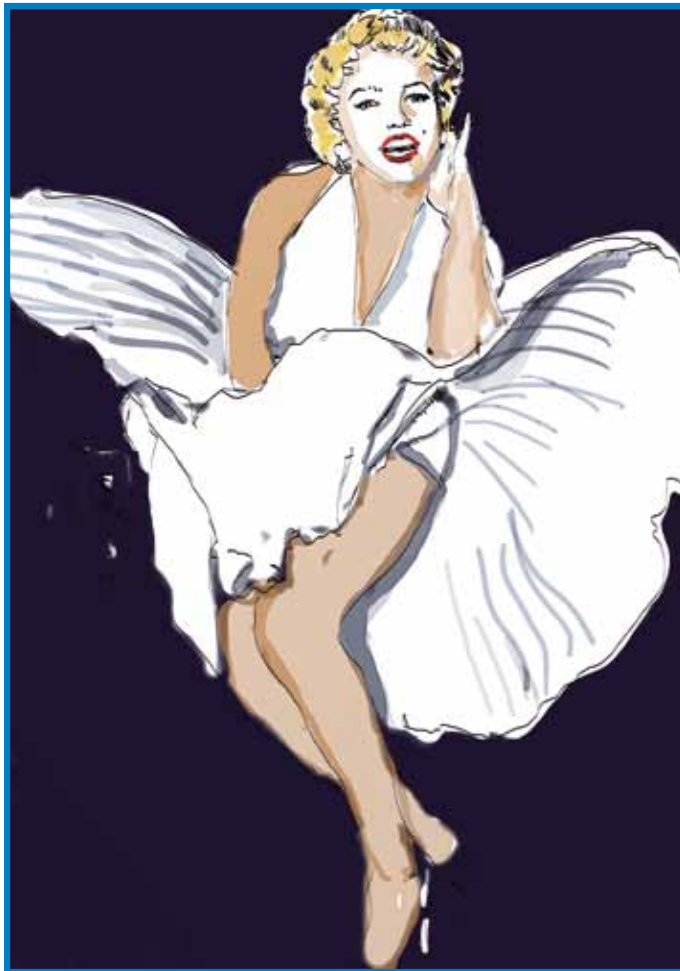
6. avgusta 1962 – torej pred 60 leti – je bila novica o smrti *Marilyn Monroe* na prvih straneh časopisov po vseh ZDA in Evropi. To ni bilo slučajno, saj so jo vročekrvni nastopi in privlačen videz naredili za nesmrten seksualni simbol ter kasneje popularno ikono dvajsetega stoletja. Znana je bila predvsem po komičnih stereotipnih vlogah plavalask, obenem pa je poosebljala spremembe v odnosih do spolnosti v takratnem zahodnem svetu.

V matično knjigo so kasnejšo igralko zabeležili kot Normo Jeane Mortenson, imela je težko otroštvo. Njena mati je svojega tretjega otroka dala rejnikoma, ki sta deklico vzgajala v evangeličanskem duhu. Po preselitvi družine v Hollywood je mlada Norma zamenjala več skrbnikov in šol. V tem obdobju je bila spolno zlorabljen, zato je začela jecljati in postala je še bolj zadržana. Da bi se izognila sirotišnici, se je poročila s tovarniškim delavcem *Jimom Doughertyjem*.

Ko je bil mož med drugo svetovno vojno poslan na pacifiško bojišče, je Norma spoznala vojaškega fotografa, ki jo je fotografiral, da bi izboljšal moralno na bojiščih. Pretežno se je pojavljala v revijah za moške, leta 1946 pa je že podpisala tudi igralsko pogodbo s studiem 20th Century Fox. Nadela si je ime Marilyn Monroe in se ločila od moža, ki je nasprotoval njeni karieri. V igralski šoli so učitelji presodili, da je preveč sramežljiva in negotova za igralko, kljub temu pa je dobila vlogo v filmu *Asfaltna džungla* (1950). Njen nekajminutni nastop je pomenil prelomnico: Marilyn je lahko podpisala sedemletno pogodbo. Že naslednje leto je bila voditeljica 23. podelitve oskarjev, o njej pa so začele obširne pisati tudi revije na nacionalni ravni. Začela je dobivati vodilne vloge in pritegnila je pozornost rumenega tiska, v katerem se je veliko pisalo tudi o njeni zvezi z upokojenim baseballskim zvezdnikom *Joejem DiMaggio*. Ko je Marilyn javno priznala, da je leta 1949 zaradi objave gola pozirala v koledarjih, je izbruhnil škandal.

Do leta 1952 si je igralka pridobila sloves težavne sodelavke: zamujala je na obveznosti, pozabljala besedilo in zahtevala ponovitve, dokler ni bila zadovoljna z nastopom. Njena muhavost naj bi bila posledica perfekcionizma, slabe samopodobe in treme, za blaženje tesnobe ter nespčnosti pa je že takrat začela jemati barbiturate in amfetamine ter močnejše piti.

V letu 1953 so izšli trije filmi z Marilyn Monroe v glavnih vlogah, ki so utrdili njen sloves seksualnega simbola in ene najuspešnejših hollywoodskih igralk. Takrat sta z maskerjem *Allanom Snyderjem* za film *Niagara* razvila njen videz, po katerem se igralko spominjamo še danes: temne, usločene obrvi, svetleče se rdeče ustnice in lepota pega. Prizomatikom *Arthurjem Millerjem*, s katerim sta se junija 1956 tudi poročila v civilnem obredu in dva dni kasneje še v judovskem. S tem se je Marilyn spreobrnila v judovstvo, odziv medijev pa ni bil spodbuden, saj se njena podoba ni skladala z Millerjevim izobraženstvom.

Najznamenitejši prizor z ameriško filmsko ikono Marilyn Monroe - zvezdniška slava jo je prezdodaj pokopala

ri, v katerih je bila gola in pokrita samo z rjuho ali brisačo, so bili za tisti čas šokantni. Ženski klubi so javno protestirali, kljub temu pa se je film izkazal za finančno uspešnega.

Drugi film, satirična glasbena komedija *Moški imajo radi plavalaske*, je utrdil njeno filmsko podobo neumne plavalaske. Marilyn pa je kljub temu postala zvezda, že v istem letu se je uvrstila na seznam desetih komercialno najuspešnejših zvezdnic. Na začetku leta 1954 sta se z DiMaggio poročila in odpotovala za medene tedne na Japonsko, od koder se je igralka sama napotila v Korejo, da bi izvedla serijo koncertov za ameriške marince.

V enem najznamenitejših prizorov njene kariere stoji Marilyn na zračniku podzemne železnice v New Yorku, ko ji piš vetra iz njega privzdigne krilo. Snemanje v sklopu filma *Sedem let skomin* se je zavleklo več ur in pritegnilo večtisočglavo množico radovednežev. Fotografije o dogodku so objavili časopisi po vsem svetu, mož DiMaggio pa je pobesnel in napovedal ločitev.

Med postopkom ločitve je Monroe že hodila z dra-

matikom *Arthurjem Millerjem*, s katerim sta se junija 1956 tudi poročila v civilnem obredu in dva dni kasneje še v judovskem. S tem se je Marilyn spreobrnila v judovstvo, odziv medijev pa ni bil spodbuden, saj se njena podoba ni skladala z Millerjevim izobraženstvom.

Marilyn je ustanovila tudi lastno produkcijsko podjetje, pod okriljem katerega sta z *Laurencem Olivierjem* avgusta 1956 posnela prvi film *Princ in plesalka*. Igralka je zaradi poniževalnega odnosa Olivierja spet zabredla v težave z mami-li, med tem pa je tudi zanosila in splavila. Leto dni kasneje so morali zdravniki prekiniti njeno drugo, tokrat zunajmaternično nosečnost.

Julija 1958 se je Marilyn vrnila v Hollywood in zaigrala v komediji *Nekateri so za vroče*. Spet je šlo za klišejsko vlogo neumne plavalaske in čeprav je bila produkcija zaradi njene muhavosti izjemno težavna, si je Monroe z vlogo prislužila zlati globus za najboljšo igralko.

Njen zadnji nedokončani film je bila drama *Nepriklageni*, ki jo je zanjo napisal mož Miller, zaradi neprestanih preprirov zaradi filma pa je njun zakon praktično propadel. Zasvojenost Marilyn z zdravili je bila tako huda, da so jo morali običajno ličiti, ko je še spala pod vplivom uspaval. Po koncu snemanja sta se zakonca po hitrem postopku ločila, Monroe pa je zaradi depresije nekaj časa preživela tudi na psihiatriji. Spet se je zblížala z nekdanjim možem DiMaggio.

19. maja 1962 je izvedla znameniti nastop na rojstnodnevni prireditvi za predsednika *Johna F. Kennedyja* v newyorškem Madison Square Gardnu, na kateri je zapela *Happy Birthday, Mr. President!* (Monroe in Kennedy sta imela skupne prijatelje in nekaj avantur, vendar ni kazalo, da bi bila njuna zveza resna.)

Po vrnitvi na prizorišče snemanja aktualnega filma je posnela prizor, v katerem gola plava v bazenu. Studio je povabil tudi novinarje in fotografije so bile kasneje objavljene v reviji *Life*. To je bilo prvič, da je zvezdnica njenega kova pozirala gola še v času, ko je bila na vrhuncu kariere.

Kot smo zapisali na začetku tega sestavka, so Marilyn Monroe našli mrtvo v njeni sobi. Med preiskavo so njeni zdravniki izjavili, da je bila nagnjena k tesnobi in depresijam z nepredvidljivim nihanjem razpoloženja ter da se je večkrat predozirala, morda celo namerno. Na podlagi tega je bil kot vzrok smrti zabeležen verjetni samomor, kljub temu pa so nastale različne teorije zarote, ki so vključevale tudi umor igralko.

Marilyn Monroe so pokopali 8. avgusta 1962 na hollywoodskem pokopališču in čeprav je bil obred omejen na najožje sodelavce in znance, se je po ulicah okrog pokopališča gnetlo na stotine opazovalcev. Plavalaska s filmskih platnov se je poslovila v 36. letu starosti.

-dm-

ilustracija: Szilveszter Bartkó

**SPORED SLOVENSkih
TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV**
**OD 9. DECEMBRA
DO 15. DECEMBRA**
PETEK, 09.12.2022, I. spored TVS

6:20 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 V vrtincu ljubezni, 11:00 Vem! 11:40 TV-izložba, 12:00 Tarča, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Raj - neukročeni planet: Namib - Obala okostij in notranjost, 14:30 TV-izložba, 14:45 Prislunhimo tišini, 15:05 TV-izložba, 15:15 Mostovi - Hidak, 15:45 Mulčki, risanka, 15:55 Osvežilna fronta, 16:20 Infodrom, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Ah, ta leta! 17:50 Družina Jazbečjak, risanka, 18:05 Šef doma z Mašo in Petro: Prekmurska gibanica, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 V petek zvečer, 21:25 Na lepše, 22:00 Odmevi, Šport, 22:45 Kinoteka: Pravi pogum, 0:50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:20 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 2:15 Napovedujemo

PETEK, 09.12.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 7:15 Videotrak, 8:30 O živalih in ljudeh, 9:15 Na vrtu, 10:00 Šef doma, 10:40 Žogarija, 11:40 Nordijsko smučanje (M): Smučarski skoki, svetovni pokal, 13:40 Biatlon (M): Sprint, svetovni pokal, 15:00 Panorama, 15:05 Gospodarstvo, 15:20 Magnet, 15:30 Tisoč in en gol, 15:50 Nogomet (M): Četrtnfinale, SP 2022, 17:55 Tisoč in en gol, 18:50 Nordijsko smučanje: Smučarski tek - sprint, svetovni pokal, 19:45 Tisoč in en gol, 19:50 Nogomet (M): Četrtnfinale, SP 2022, 21:50 Tisoč in en gol, 22:30 Nič nas ne sme presenetiti, 23:35 Videonoč

SOBOTA, 10.12.2022, I. spored TVS

6:20 Odmevi, 7:00 Otroški program, 11:25 TV-izložba, 11:40 Ah, ta leta! 12:15 Duhovni utrip, 12:30 Ozare, 12:35 Kaj govoriš? = So vakeres? 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 O živalih in ljudeh, 13:55 TV-izložba, 14:15 Podjetno naprej: Misija mlada kohezija, 14:45 Prislunhimo tišini, 15:10 TV-izložba, 15:30 Rojaki, 15:55 Ambienti, 16:30 Na vrtu, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Luka in Lučka, risanka, 17:30 Sobotno popoldne, 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Utrip, Šport, Vreme, 20:00 Joker, 21:00 Kaj dogaja? 21:30 Ujet, 22:30 Poročila, Šport, Vreme, 23:00 Sedmi pečat: Maščevanje, 0:55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:20 Dnevnik, Slovenska kronika, Utrip, Šport, Vreme, 2:15 Napovedujemo

SOBOTA, 10.12.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 7:00 Najboljše jutro, 8:20 Avtomobilnost, 9:25 Alpsko smučanje (M): Veleslalom, 1. vožnja, svetovni pokal, 10:25 Alpsko smučanje (Ž): Veleslalom, 1. vožnja, 11:40 Nordijsko smučanje: Smučarski skoki - mešane ekipe, 13:30 Alpsko smučanje (Ž): Veleslalom, 2. vožnja, 14:25 Biatlon (M): Štafeta, svetovni pokal, 15:00 Deskanje na snegu: Paralelni slalom ekipno, svetovni pokal, 15:30 Tisoč in en gol, 15:50 Nogomet (M): Četrtnfinale, SP 2022, 17:55 Tisoč in en gol, 18:50 Alpsko smučanje (M): Veleslalom, 2. vožnja, 19:45 Tisoč in en gol, 19:50 Nogomet (M): Četrtnfinale, SP 2022, 21:50 Tisoč in en gol, 22:30 Biatlon (Ž): Zasedovalna tekma, svetovni pokal, 23:20 Vlado Kreslin in Memento cigano

NEDELJA, 11.12.2022, I. spored TVS

7:00 Otroški program, 10:50 TV-izložba, 11:15 Ozare, 11:20 Obzorja duha, 12:00 Ljudje in zemlja, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 V petek zvečer, 14:50 TV-izložba, 15:10 Sončni Leith, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Bacek Jon, risanka, 17:30 Nedeljsko popoldne, 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20:00

Alpe, 21:00 Intervju, 22:00 Poročila, Šport, Vreme, 22:35 Proizvajalci pandemij, 0:30 Za lahko noč: Navdih klasike: Eva-Nina Kozmus (Jacob Gade/Toke Lund Christiansen: Tango Fantasia), 0:40 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:05 Dnevnik, Slovenska kronika, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 2:00 Napovedujemo

NEDELJA, 11.12.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 7:00 Duhovni utrip, 7:15 Ugriznimo znanost, 7:40 Glasbena matineja: Mladi virtuozi: Alexander Gadjev, 8:20 Ambienti, 9:25 Alpsko smučanje (M): Slalom, 1. vožnja, svetovni pokal, 10:25 Alpsko smučanje (Ž): Slalom, 1. vožnja, svetovni pokal, 11:25 Deskanje na snegu: Paralelni slalom, svetovni pokal, 12:10 Nordijsko smučanje (Ž): Smučarski skoki, svetovni pokal, 13:45 Alpsko smučanje (Ž): Slalom, 2. vožnja, svetovni pokal, 14:30 Biatlon (M): Zasedovalna tekma, svetovni pokal, 14:50 Alpsko smučanje (M): Slalom, 2. vožnja, svetovni pokal, 15:40 Nordijsko smučanje (M): Smučarski skoki, svetovni pokal, 17:35 Biatlon (Ž): Štafeta, svetovni pokal, 18:55 Gospa sapiens, 20:00 Arena, 21:05 Žrebanje Lota, 21:15 Tutankamon, njegovi zavezniki in sovražniki, 22:20 13 minut, 0:10 Kaj dogaja? 0:45 Videonoč

PONEDELJEK, 12.12.2022, I. spored TVS

6:20 Utrip, Zrcalo tedna, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 V vrtincu ljubezni, 11:00 Vem! 11:40 TV-izložba, 11:55 Intervju: dr. Janez Markeš, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Zeleni planet: Vodni svetovi, 14:20 S-prehodi, 15:00 Dober dan, Koroška, 15:40 Pujsa Pepa, risanka, 15:45 Pika in božična smrečica, 16:05 Z kot Zofka, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Podjetno naprej: Misija mlada kohezija / Rok Starič, 17:50 Zvit in Zaja, 18:05 Šef doma z Mašo in Petro, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Tednik, 21:00 Arena, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Pisave, 23:20 Glasbeni večer: Martina Filjak, Simfonični orkester RTV Slovenija in Ville Matvejeff (N. Šenk, E. Grieg), 0:20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0:45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 1:40 Napovedujemo

PONEDELJEK, 12.12.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 9:50 Videotrak, 10:50 Dobro jutro, 13:40 Obzorja duha, 14:30 Prislunhimo tišini, 15:00 Šef doma z Mašo in Petro: Prekmurska gibanica, 15:30 Na lepše, 16:15 Ljudje in zemlja, 17:20 Sobotno popoldne, 19:00 Tutankamon, njegovi zavezniki in sovražniki, 19:55 Panorama, 20:15 Črna kronika, 20:35 Magnet, 20:50 Po Turčiji s Simonom Reevom, 22:00 Podjetno naprej: Misija mlada kohezija / Rok Starič, 22:30 ½, 23:00 Male ribe, 23:30 Videonoč

TOREK, 13.12.2022, I. spored TVS

6:20 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 V vrtincu ljubezni, 11:00 Vem! 11:40 TV-izložba, 11:55 Tednik, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Alpe, 14:30 Duhovni utrip: »Sveti konji - nebesni jezdeci«, 14:45 TV-izložba, 15:00 Lučka - Pitypang, 15:40 Mulčki, risanka, 15:45 Vafleji srčki: Jonova kobila, 16:05 Firbcologi: O mestnem redu, igralnici in digitalnem kinu, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Alpe-Donava-Jadran, 17:50 Niki Vrum, risanka, 18:05 Šef doma z Mašo in Petro, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Vsa bitja, majhna in velika, 20:55 Samo en cvet, 22:00 Odmevi, Šport, 22:45 Spomini: Lavra Struger, roj. Gala, 1:15 Dnevnik Slovencev v Italiji,

1:40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 2:35 Napovedujemo

TOREK, 13.12.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 9:10 Videotrak, 10:20 Dobro jutro, 13:10 Pisave, 14:00 Šef doma, 14:30 Avtomobilnost, 15:20 Joker, kviz, 16:20 Kaj dogaja? 17:00 Panorama, 17:05 Koda, 17:20 Magnet, 17:30 Športnik leta, 19:00 Tisoč in en gol, 19:50 Nogomet (M): Polfinale, SP 2022, 21:50 Tisoč in en gol, 22:30 Sto metrov, 0:15 Kaj govoriš? = So vakeres? 0:40 Videonoč

SREDA, 14.12.2022, I. spored TVS

6:20 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 V vrtincu ljubezni, 11:00 TV-izložba, 11:15 Vem! 11:50 TV-izložba, 12:10 Free spirits - Samosvoji, 12:35 TV-izložba, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Vsa bitja, majhna in velika, 14:20 Osmi dan, 14:50 Rojaki, 15:15 Mostovi - Hidak, 16:00 Male sive celice, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Mestne promenade: Vipava, 17:50 Kumijine živalske zgodbe, risanka, 17:55 Knjižni molj: Čarovnije, 18:05 Šef doma z Mašo in Petro, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:05 Film tedna: Slovo, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Profil, 23:30 Mestne promenade: Vipava, 23:55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0:20 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 1:15 Napovedujemo

SREDA, 14.12.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 9:45 Videotrak, 10:40 Dobro jutro, 13:30 Lučka - Pitypang, 14:15 Šef doma, 14:45 Alpe-Donava-Jadran, 15:30 Na lepše, 16:15 Ambienti, 17:00 Nedeljsko popoldne, 18:30 Panorama, 18:35 Zdravje, 18:50 Magnet, 19:00 Tisoč in en gol, 19:50 Nogomet (M): Polfinale, SP 2022, 21:50 Tisoč in en gol, 22:30 Žrebanje Lota, 22:50 Psi brezčasja, 0:20 Videonoč

ČETRTEK, 15.12.2022, I. spored TVS

6:20 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 V vrtincu ljubezni, 11:00 Vem! 11:40 TV-izložba, 11:55 Arena, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 130 otrok, 14:25 TV-izložba, 14:45 Slovenski utrinki, 15:15 Težišče - Súlypont, 15:40 Mulčki, risanka, 15:50 Sobotni krompir, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Ugriznimo znanost, 17:50 Niki Vrum, risanka, 18:05 Šef doma z Mašo in Petro, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Tarča, 21:00 Zeleni planet: Svetovi letnih časov, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Osmi dan, 23:15 Dediščina Evrope: Margareta I., kraljica severa, 0:00 Ugriznimo znanost, 0:30 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0:55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 1:50 Napovedujemo

ČETRTEK, 15.12.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 8:50 Videotrak, 10:05 Dobro jutro, 12:25 Deskanje na snegu: Paralelni veleslalom, svetovni pokal, 14:05 Biatlon (M): Sprint, svetovni pokal, 15:40 Šef doma, 16:15 Profil, 16:50 Mestne promenade: Vipava, 17:30 V petek zvečer, 19:10 Največja družina na svetu, 19:55 Panorama, 20:15 Znanost in tehnologija, 20:35 Magnet, 20:50 Avtomobilnost, 21:25 Ambienti, 22:00 G. Gershwin, Rapsodija v modrem (Klemen Golner, Simfoni RTV Slovenija in Simon Krečič), 22:20 Slovenska jazz scena: Nepozabni trenutki z Jožetom Privškom: Big band RTV Slovenija in Nina Strnad, 23:00 R. Wagner: Tristan in Izolda, TV ples, 23:15 Videonoč

Meghívó

„A Rába-vidéki Szlovének Rönkhúzása 2023.02.18. Apátistvánfalván” program Szervező- Bizottsága hív és vár minden érdeklődőt, aki a szlovén nemzetiségi hagyomány ápolásában és felelevenítésében aktívan részt kíván és tud venni.

A megbeszélés helye és ideje: 2022. december 10. (szombat) 15.00 óra; Apátistvánfalva- Kultúrház

A megbeszélés a 2014. évi rönkhúzásról készült film vetítésével veszi kezdetét.

Főszervező az Országos Szlovén Önkormányzat A Rába-vidéki Szlovének Rönkhúzása 2015. óta szerepel a Szellemi Kulturális Örökség Nemzeti Jegyzékén

Vabílo

Organizációs ki odbor programa »Borovo gostüvanje porabskih Slovencev 18. 2. 2023 v Števanovcih« vlyudno vabi vse, ki želijo aktivno sodelovati pri negovanju in obudítvi slovenskega narodnostnega izročila.

Kraj in čas srečanja: 10. december 2022 (sobota) ob 15. uri; Kulturní dom - Števanovci

Srečanje se bo začelo s predstavitvijo filma o borovem gostüvanju leta 2014.

Glavni organizator: Državna slovenska samouprava Borovo gostüvanje porabskih Slovencev je od leta 2015 vključeno v Seznam nacionalne nesnovne kulturne dediščine

PORABSKE MALČKE JE V SLOVENSKEM DOMU OBISKAL SVETI MIKLAVŽ

Zveza Slovencev na Madžarskem je 5. decembra pripravila tradicionalno miklavževanje za otroke iz porabskih vrtcev. V Slovenskem domu so si malčki najprej ogledali predstavo z naslovom Čisto nenavadno darilo v izvedbi Miškinega gledališča. Otroke je po predstavi obiskal Miklavž, ki je vsakega od njih obdaril z vrečico sladkarij. Več o tem boste lahko prebrali v naši naslednji številki.

Risbici sta narisala
Noel Károly Császár, 6 let in Léna Császár, 6 let

Spoštovani,

dovolite, da vas danes posebej toplo pozdravim!
December je mesec darežljivosti, daril, toplih misli, počitnic.

Za vas (predvsem pa za naše porabske mlajše) smo pripravili posebno darilo.

Spletni adventni koledar je pripravljen z mislijo na otroke, učence in tudi tiste odrasle, ki še negujejo otroka v sebi.

Pripravljen je kot motivacija, kot besedna igra, kot zgodba ...

Vsak dan odprite posamezno okno z nalogami, s presenečenji, usmeritvami, razmišljanji - darili!
Ikonice z OBLJUBLJENIMI DARILI se uresničujejo samo na izbran dan.

Naj nas po-VEŽE!

Mi smo pripravljeni - čakamo vas!:)

Valentina Novak

ADVENTNI KOLEDAR:

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska Sobot; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti,
Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS
za Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za
Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR
ali 52 USD.

Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB